Η αναπτυξιακή υπεροχή των μητροπόλεων ως προσδιοριστικός παράγοντας των περιφερειακών ανισοτήτων. Το Ελληνικό παράδειγμα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού φαινομένου

Μ.ΛΥΚΟΣ

Παραδοσιακά, οι χωρικές ανισότητες στην Ελλάδα θεωρούνται περιορισμένες, τουλάχιστον συγκρινόμενες με τα αντίστοιχα μεγέθη των λοιπών κρατών μελών της Ε.Ε. Μία πρώτη ανάλυση του τι κρύβεται πίσω από τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύει σε ετήσια βάση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδεικνύει το μέγεθος του φαινομένου, το οποίο είναι σημαντικά μικρότερο από ότι ευρύτατα θεωρείται – η τυπική απόκλιση του κατά κεφαλή περιφερειακού ΑΕγχΠ στην Ελλάδα είναι, σε σχετικά μεγέθη, σημαντικά μεγαλύτερη από την προφανή αριθμητική της απεικόνιση. Σε ένα επόμενο επίπεδο ανάλυσης, ο ρόλος της ελληνικής μητροπολιτικής περιφέρειας (Αττική) στον υπολογισμό του εν λόγω δείκτη αποδεικνύεται καταλυτικός, εξ' αιτίας της σχετικά περιορισμένης αναπτυξιακής της προπορείας έναντι του υπολοίπου της χώρας (δεδομένης της σημαντικής πληθυσμιακής της στάθμισης). Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, μία ενδεχόμενη εξομάλυνση των αναπτυξιακών πλεονεκτημάτων των μητροπόλεων οδηγεί από μόνη της σε σημαντική εξομάλυνση των δεικτών περιφερειακών ανισοτήτων, πράγμα που προκαλεί έντονο ενδιαφέρον για τον εν γένει ρόλο των ευρωπαϊκών μητροπόλεων αλλά και ερωτηματικά για την ουσιαστική αρωγή των ποσοτικών δεδομένων στη χάραξη πολιτικής εάν αυτή δε συνοδεύεται από μια ποιοτική ανάλυση των παραγόντων που τα διέπουν.

The development advance of metropolises as a factor that affects regional inequalities - The Greek example within the European context

M.LYKOS

Historically, spatial inequalities in Greece are considered to be limited, in comparison with the spatial inequalities of the rest EU countries. A basic analysis of some elements taken from the European Commission's annual statistic data reveals the real size of this phenomenon, which is proved to be significantly less important than what is statistically depicted – the standard deviation of the Greek regional GDP per head in PPS is estimated to be, in real terms, bigger than what the first impression presents. According to some deeper analysis, the role of the Greek metropolitan region (Attiki) in calculating such a mediocre standard deviation index is critical, because of its comparatively limited development advance, comparing to the rest of the country (given its important population proportion). In the whole European example, a hypothesis of standardising the metropolitan regions' development advance leads to a corresponding standardisation of regional inequalities indexes, a fact that reveals the important statistical role of all European primary cities and proves the need for deep qualitave analysis of everything that is depicted in a quantitave form.

Οι ιστορικές διαδρομές της Αθήνας: Ανάδειξη της φυσιογνωμίας της πόλης και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος

Π.Α.ΠΑΤΑΡΓΙΑΣ, Α.ΠΟΥΛΟΥΔΗΣ, Μ.ΔΑΝΙΗΛ, Ζ.ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα τον Αύγουστο του 2004 αποτελεί για την πόλη και τους κατοίκους *της μοναδική ευκαιρία αναβάθμισης του αστικού της* περιβάλλοντος. Στα πλαίσια αυτά η ανάδειξη της φυσιογνωμίας της πόλης, η ομόρφυνση του σύγχρονου δομικού της ιστού, η αναβάθμιση και προβολή των πολιτιστικών κοιτασμάτων της Αθήνας, *με την ένταξή τους στον λειτουργικό ιστό της πόλης*, αποτελούν αδήριτες προτεραιότητες. Στην κατεύθυνση αυτή η επιχειρούμενη σήμερα ενοποίηση των βασικών πολιτιστικών πόλων της πόλης, που εντείνεται από το λόφο του Αρδηττού, διέρχεται από το Ολυμπιείο, τις κλιτύες της Ακρόπολης, *το Φιλόπαππο, την* Αρχαία και Ρωμαϊκή Αγορά, το Θησείο και καταλήγει στον Κεραμεικό, την τρίτη ιστορική πλατεία της Αθήνας, σύμφωνα με το πρώτο σχέδιο της Αθήνας των Κλεάνθη Schaubert του 1833, αποτελεί την κύρια πολιτιστική *προσπάθεια της Πρωτεύουσας. Βέβαια η προσπάθεια* αυτή είναι υποχρεωμένη χωροταξικά να εστιασθεί σε πολύ περιορισμένο χώρο στο σύνολο της έκτασης της Αθήνας και μέχρι σήμερα έχει εξελιχθεί σε μια θετική αφετηρία του πολιτιστικού οράματος όλων *των Ελλήνων. Πρωτοπόρος σε αυτή την προσπάθεια* είναι η πρόταση της Ντόρας Κόνσολα η οποία ήδη από το 1990 έχει αναφερθεί στην ανάγκη υλοποίησης δικτύων Μνημείων σε αστικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο.

Η υπόλοιπη Αθήνα είναι γνωστό ότι σηματοδοτείται από πληθώρα Νεοκλασικών – Βυζαντινών και άλλων ιδιαίτερων *χαρακτηριστικών κτισμάτων και έργων τέχνης*, παράλληλα με την ύπαρξη πολλών άλλων αρχαίων ιστορικών μνημείων και γλυπτών. Η ανάδειξη, προβολή και ενοποίηση σε ομοιογενείς

The Historic Course of Athens. Upgrading the physiognomy of the city and improvement of the urban environment

P.A PATARGIAS, A.POULOUDIS, M.DANIEL, Z.ANTONOPOULOU

The conduct of Olympic Games in Athens in August of 2004 is a unique opportunity for the upgrading of the urban environment of the city. In this framework, the elevation of the *physiognomy* of *Athens, the smarting up of its* contemporary building tissue and the upgrading and projection of its cultural deposits – through their incorporation in the everyday function of the city, - appear as urgent priorities. Therefore, to the main cultural endeavour of *the capital towards this direction* belongs the recently attempted unification of the basic cultural poles of Athens, which can be reached through the historic route of the city: starting from the Ardettos Hill, it passes by the Olympeion, the Acropolis slopes, *the Philopappos Hill, the Ancient and the Roman Agora, the* Theseum temple and terminates to the area of the ancient cemetery of Kerameikos, the third historical square of the city, according to the original plan of the Greek capital, drawn by Kleanthis and Schaubert in 1833.

It is known that the rest of Athens is characterized by a plethora *of Neoclassical, Byzantine and other edifices* of distinct character and works of art, an assembly of monuments that coexists with a variety of ancient, historical architecture and sculpture. The elevation and projection of the aforementioned cultural elements in *homogeneous groups can offer the possibility so* that a wide spectrum of cultural units to be exhibited, units which will express the historical significance and the cultural tradition of the City of Democracy Science, Art, Athletics and Civilization. There is no doubt that such a great *enterprise will lead to the* adoption and realization of the notion that the surrounding area of a monument or a work of art also needs the same attention

ενότητες των ως άνω πολιτιστικών στοιχείων της Αθήνας μπορεί και πρέπει να δώσει τη δυνατότητα στην πόλη να γεμίσει από πολιτιστικές μονάδες που θα σηματοδοτούν την ιστορική σημασία και την πολιτιστική παράδοση της Πόλης της Δημοκρατίας των Επιστημών της Τέχνης του Αθλητισμού και του Πολιτισμού. Παράλληλα, η ανάγκη αξιοποίησης των μνημείων ,ανάδειξης του χαρακτήρα τους και αντιμετώπισης τους σαν έργα τέχνης , οδηγεί στην αποδοχή της φιλοσοφίας να θεωρείται και ο περιβάλλων χώρος ως αντικείμενο διατήρησης και αποκατάστασης.

as the work of art itself.

Ανω Πόλη Θεσσαλονίκης: Καταγραφή και κριτική αποτίμηση της εξέλιξης ενός ξεχωριστού ιστορικού συνόλου

Δ.ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ

Η Άνω Πόλη, το ανώτερο τμήμα της «εντός των τειχών» Θεσσαλονίκης, εξελίχθηκε από τα τέλη του 16ου αιώνα σε μια αμιγή περιοχή κατοικίας, ενσωματώνοντας σημαντικότατα μνημεία των παλαιοχριστιανικών έως και μεταβυζαντινών χρόνων. Πρόκειται μάλιστα για οικισμό που παρέμεινε σχετικά αραιοδομημένος έως τις αρχές του 20ου αιώνα. Η οικοδομική και πληθυσμιακή του πύκνωση συντελέστηκε κυρίως κατά τη μεσοπολεμική περίοδο, εξαιτίας της εγκατάστασης προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής και αργότερα εσωτερικών μεταναστών. Η πύκνωση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό και την υποβάθμιση των δημόσιων χώρων, που σε συνδυασμό με την παλαίωση των ιδιωτικών κατασκευών, κατέστησαν με το πέρασμα του χρόνου αναγκαία τη συνολική εξυγίανση του οικισμού. Το κρίσιμο αυτό ζήτημα αντιμετωπίστηκε με σημαντική καθυστέρηση, και μάλιστα τμηματικά, καθώς οι πρώτες ουσιαστικές ρυθμίσεις, στα τέλη της δεκαετίας του 1970, έδωσαν προτεραιότητα στην ενίσχυση της ιδιωτικής ανοικοδόμησης. Νεότερες πρωτοβουλίες

The Ano Polis (Upper Town) of Thessaloniki: Review and appraisal of the development of a distinctive historic settlement

D.ZYGOMALAS

The Ano Polis (Upper Town) of Thessaloniki provides a unique manifestation of the problems related to historic settlement preservation in northern Greece, enriched with intrinsic weaknesses of the settlement in question. Constituting the northern part of the intra - muros city, it developed since the end of the 16th century into an exclusively residential district, which encompassed a significant number of early Christian to Post - Byzantine monuments.

As of the interwar period, the Ano Polis began to be densely occupied in order to cater for the needs of numerous refugees, arriving firstly from Asia Minor and in later years the mainland. As a result, the district's public spaces suffered extensive confinement and degradation, which in time combined with the accumulated damage of private buildings into a strong demand for complete revitalization. This demand was not only met with unprecedented delay, but also with the emphasis being laid on housing issues and the erection of new residences in particular. Hence, the area's degradation continued at a growing pace,

περιορίστηκαν σε τμηματικές παρεμβάσεις, με αποτέλεσμα να εκκρεμεί έως σήμερα η συνολική αντιμετώπιση των ιδιαίτερα οξυμένων προβλημάτων του ξεχωριστού αυτού ιστορικού συνόλου.

while the building regulations applied eradicated basic features of its urban authenticity. Later interventions merely ensured the conservation and rehabilitation of certain listed structures, without enhancing the overall condition. Hence, a whole approach to the multiple problems of the area remains to be *initiated, with the analysis presented in this work allowing limited* optimism.

Στρατηγικές Αστικής Ανάπτυξης και Διοργάνωση Διεθνών Εκδηλώσεων: Η περίπτωση της EXPO '98 στη Λισσαβώνα

Σ.ΜΗΛΙΩΝΗΣ

Το 1998, η Λισαβώνα και κατ' επέκταση η Πορτογαλία υποδέχτηκαν επισκέπτες από όλο τον κόσμο στην Παγκόσμια Έκθεση. Η υποδοχή και διαχείριση μίας εκδήλωσης όπως αυτής, προϋπέθετε σημαντική *οργανωτική δυνατότητα/* ικανότητα, ακόμη περισσότερο επειδή μία από τις λιγότερο ελκυστικές περιοχές της πόλης είχε επιλεχθεί για τη διοργάνωσή της. Η επιλογή αυτή ήταν ωστόσο συνεπής με ένα καλά σχεδιασμένο όραμα και στρατηγική για το μέλλον της *πόλης. Λίγο περισσότερο από ένα χρόνο μετά το επίσημο τέλος* της EXPO '98 τα ερωτήματα που ανακύπτουν αφορούν όχι μόνο τον αριθμό των επισκεπτών, αλλά επίσης τα κοινωνικο-οικονομικά αποτελέσματα. Κατά πόσο βοήθησε η εκδήλωση αυτή την πόλη να γίνει περισσότερο ελκυστική; Τι σήμανε η EXPO '98 για την εικόνα της πόλης και της Πορτογαλίας; Ποιες είναι οι μεγάλες προκλήσεις για τα επόμενα χρόνια; Το άρθρο που ακολουθεί περιγράφει πως η Λισαβώνα και η Πορτογαλία χρησιμοποίησαν την *Παγκόσμια Έκθεση για να αυξήσουν την* ελκτικότητά τους για τουρισμό, επιχειρήσεις και κατοίκους. Αποσκοπεί να συμβάλλει στον προβληματισμό πάνω στην επόμενη μέρα εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας

Urban development strategies and hosting of major international events: the case study of EXPO '98 in Lisbon

S.MILIONIS

In 1998, Lisbon and Portugal received visitors to the World Exhibition from all over the world. To stage and manage such an event required considerable organising capacity, not least as one of the least appealing parts of the capital had been chosen for its location. The choice was consistent, however, with a well-considered vision of and strategy for the future of the city.

Just over a year after the official closure of the EXPO a provisional evaluation is in order, not only of the number of visitors, but also of the social and economic effects. How far has the event helped to make Lisbon more attractive? What has the EXPO meant for the image of Lisbon and Portugal? What are the great challenges for the coming years? This article describes how Lisbon and Portugal have made use of the World Exhibition to increase their appeal to residents, companies and visitors. It aims to contribute to the "day after" discourse as regards the forthcoming Athens 2004 Olympic Games

Βιώσιμη χρήση νερού στις πόλεις και τα συστήματα τιμολόγησης: Η Ευρωπαϊκή εμπειρία

Κ.ΜΠΙΘΑΣ

Η εντεινόμενη σπανιότητα υδατικών πόρων έχει προκαλέσει την ανάπτυξη σημαντικών πολιτικών για την αντιμετώπιση τους. Κυρίαρχη παράμετρος στις σύγχρονες πολιτικές είναι το αίτημα για βιώσιμη διαχείριση και χρήση των υδατικών πόρων. Σε αυτό το πλαίσιο το παρόν άρθρο ερμηνεύει την έννοια της βιώσιμης χρήσης του νερού στον αστικό χώρο. Αφού προταθούν επιχειρησιακές συνθήκες για τον ορισμό της βιώσιμης χρήσης εξετάζονται πέντε Ευρωπαϊκές πόλεις και συγκρίνονται με το πλαίσιο της βιώσιμης χρήσης. Η συστηματική υποτιμολόγηση που διαπιστώνεται εξετάζεται συστηματικά στο πλαίσιο της οικονομικής ανάλυσης και εντοπίζονται οι κύριες επιπτώσεις της. Τέλος στο πλαίσιο της οικονομικής ανάλυσης διευρύνονται και οι επιπτώσεις των τιμολογιακών πολιτικών που αποβλέπουν στην επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Λέξεις Κλειδιά: Βιώσιμη χρήση νερού, τιμολόγηση νερού, διαχείριση ζήτησης, αποδοτική χρήση νερού.

Sustainable urban water use and the pricing systems. The European experience.

K.BITHAS

As the scarcity of water resources is intensified, water policy gathers a continuously increasing interest. A dominant factor in an effective policy on water resources is the correct pricing of water use. The present paper examines the pricing systems of the urban usage of water resources. At the beginning, the paper systematically presents a simple economic analysis that first underlies effective pricing and seconds the effects of under pricing water use. Some new elements are presented to facilitate empirical data and existing information in real world. Afterwards, the systems of pricing and managing water use in five European cities are examined and compared to the analytical model of effective pricing that was derived from the economic analysis. The conclusion is that in the majority of cases, one way or another, the existing prices are lower than the effective prices of water. As a result, the use of water, in all indicative case cities, exceeds the optimum socioeconomic level and unsustainable use prevails

Key Words: Sustainable water use, water pricing, demand management, efficient water use.

Μέθοδοι προσδιορισμού των ορίων των τοπικών αγορών εργασίας

Α.ΕΥΣΤΡΑΤΟΓΛΟΥ

Στόχος του παρόντος άρθρου είναι η κριτική παρουσίαση των μεθόδων προσδιορισμού των ορίων των αγορών εργασίας, των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων, που παρουσιάζουν, καθώς και των προβλημάτων που προκύπτουν από τις προσπάθειες θεωρητικής τους θεμελίωσης και εμπειρικής τους

Local Labour Market

A.EUSTRATOGLOU

This article aims at a critical presentation of methods that define and delimit local labour markets and of the advantages /disadvantages these methods present. It also aims at the presentation of the problems that tend to appear in the attempt of their theoretical foundation and empirical application. During the

εφαρμογής. Τις τελευταίες δεκαετίες, η αλλαγή της φιλοσοφίας των πολιτικών στην αγορά εργασίας, που χαρακτηρίζεται από την σχεδόν ολοκληρωτική εγκατάλειψη των μακρο-οικονομικών πολιτικών Κεϋνσιανού χαρακτήρα και την κυριαρχία των μικρο-οικονομικού χαρακτήρα παρεμβάσεων, έχει καταστήσει το ζήτημα του προσδιορισμού των ορίων (κυρίως των τοπικών αγορών εργασίας), καθοριστικό παράγοντα της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων πολιτικών. Ταυτοχρόνως, καθώς η εκτεταμένη, κυρίως εμπειρική χρήση των τοπικών αγορών εργασίας, δεν συμβαδίζει, με την αντίστοιχη θεωρητική διερεύνηση και κατανόηση της εννοίας αλλά και των τρόπων λειτουργίας τους, προκύπτει σειρά ασαφειών και προβλημάτων, στην επίλυση των οποίων φιλοδοξεί να συμβάλει το άρθρο τούτο.

last decades, changes in labour market policies, characterized by the abandonment of Keynesian macro- policies in favour of micro-economic interventions, have contributed in making local labour markets delimitation a critical issue for the effectiveness of the implemented relevant policies. At the same time, as the on going empirical delimitation of the local labour markets does not follow the theoretical analysis of the concept and of its functions, a series of problems tend to appear. It is in the discussion of these problems that this article aims to contribute

Τοπική Ανάπτυξη και Αναπτυξιακή Στρατηγική για τα Τοπικά Κέντρα Ανάπτυξης

Μ.ΧΡΙΣΤΟΦΑΚΗΣ

Το παρόν άρθρο επιχειρεί να προσδιορίσει το ρόλο των τοπικών κέντρων ανάπτυξης στη δρομολόγηση μιας αναπτυξιακής στρατηγικής σε τοπικό επίπεδο. Προς την κατεύθυνση αυτή, αφού σκιαγραφούνται οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις για την τοπική ανάπτυξη και τις σχετικές μ' αυτήν έννοιες και αποτυπώνονται οι διασυνδέσεις και διαφορές αυτών, αναλύεται η έννοια και η αναγκαιότητα της μικροπεριφέρειας προγραμματισμού στη διαμόρφωση και υλοποίηση μιας στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης. Με βάση αυτά, προσδιορίζονται οι βασικές κατευθύνσεις της αναπτυξιακής στρατηγικής σε τοπικό επίπεδο και γίνεται προσπάθεια διαμόρφωσης του βασικού πλαισίου πολιτικής για τα τοπικά κέντρα ανάπτυξης, καθώς και των προϋποθέσεων εφαρμογής της.

Local Development and Local Development Centers' Strategy

M.CHRISTOFAKIS

This paper attempts to determine the role of the local development centres in the developmental strategy process at the local level. To this direction, initially are sketched out the basic theoretical approaches for the local development and the relative terms. The interconnections and differences of these are impressed. After this, the significance and the necessity of planning microregions in the configuration and the implementation of local development strategy are analyzed. On this base, the basic directions of developmental strategy in local level are determined. Finally, an effort of configuration of the basic frame of policy for the local development centres, as well as the policy application conditions, is becoming

Key words. Local Development, Endogenous Development, Local Development Centers, Microregions, Local Development

Λέξεις κλειδιά. Τοπική Ανάπτυξη, Ενδογενής Ανάπτυξη, Τοπικά Κέντρα Ανάπτυξης, Μικροπεριφέρειες Προγραμματισμού, Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική.

Η εγκατάσταση κατοίκων των αστικών κέντρων στην ύπαιθρο και η αναπτυξιακή δυναμική της

Λ.ΛΟΗΣ, Ι.ΜΠΕΛΛΑ

Το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι περιοχές της ευρωπαϊκής υπαίθρου, ιδίως οι πιο απομακρυσμένες, είναι τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά. Αυτό που χρειάζονται λοιπόν πρωταρχικά είναι η ενίσχυση του πληθυσμού τους. Η πρόσφατη μετανάστευση προς την ύπαιθρο είναι επιλεκτική, κρίνοντας με βάση τα χαρακτηριστικά αυτών που πηγαίνουν εκεί αλλά και των περιοχών στις οποίες πηγαίνουν. Η συμβολή τους στην ανάπτυξη της υπαίθρου είναι σημαντική, κυρίως λόγω των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους: Έχουν αστικές εμπειρίες (που τους καθιστούν καταλληλότερους να δράσουν ως φορείς αλλαγής), έχουν καλύτερη εκπαίδευση, εκτιμούν περισσότερο τη φύση κλπ. Η ένταση και η συμβολή του φαινομένου των «πρώην κατοίκων αστικών περιοχών» διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ χωρών. Έστω και με κάποια χρονική υστέρηση, φαίνεται πια να αγγίζει και τη σύγχρονη Ελλάδα. Το φαινόμενο παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην περιοχή των Ζαγοροχωρίων που αναλύεται εδώ.

Οι περιφερειακές ανισότητες στα νέα κράτη-μέλη της ΕΕ

Γ.ΠΕΤΡΑΚΟΣ, Γ.ΨΥΧΑΡΗΣ και Δ. ΚΑΛΛΙΩΡΑΣ

Το ζήτημα της άνισης χωρικής κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων και του εισοδήματος, καθώς και οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές του επιπτώσεις και προεκτάσεις, επανήλθε εκ νέου στο προσκήνιο του επιστημονικού διαλόγου με αφορμή την επικείμενη προς ανατολάς διεύρυνση της ΕΕ.

Strategy

In migration constitutes a vital component for the development of the Greek countryside

L.LABRIANIDIS, Y.BELLA

The main problem that European rural areas, mainly the most peripheral ones, face today has to do with their demographic characteristics. Hence, what they need most is the revitalization of their population. The recent in migration to rural areas is selective, as regards the characteristics of those that migrate there as well as the rural areas where this phenomenon occurs. The contribution of in migrants to the development of rural areas is important mainly due to their qualitative characteristics: they have urban experiences (which makes them more competent to act as agents of change), they are more educated, they appreciate nature more, etc. The intensity of in migration as well as the contribution of in migrants to the development of rural areas differs substantially between different European countries. In migration, though with a delay, it seems that it reached contemporary Greece too. The in migration phenomenon seems to be extremely important in the case of Zagoroxoria in the Pindos mountain in northern Greece, that is analysed here.

Regional inequalities in the EU new member – states

G. PETRAKOS, Y. PSYCHARIS and D. KALLIORAS

The issue of the unequal spatial distribution of economic activities and income, as well as its economic, social and political implications, is again at the forefront of the scientific debate having, largely, as a cause the EU eastward enlargement.

Η θετική συσχέτιση μεταξύ ολοκλήρωσης και περιφερειακών ανισοτήτων, όπως αυτή είναι καταγεγραμμένη στην ιστορική διαδρομή της ΕΕ, παρά τη μακροχρόνια εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής, είναι εύλογο να γεννά σκέψεις και προβληματισμούς αναφορικά με τη δυνατότητα προσαρμογής των νέων κρατών – μελών της ΕΕ στο περιβάλλον της Ενιαίας Αγοράς. Το άρθρο αναλύει τα περιφερειακά χαρακτηριστικά των νέων κρατών – μελών της ΕΕ μέσω στατικής και δυναμικής ανάλυσης με τη χρήση σειράς δεικτών σύγκλισης και συσσώρευσης, στα χωρικά επίπεδα NUTS II και III και για την περίοδο 1995 – 2000. Η περίοδος ανάλυσης, αν και μικρή σε χρονική διάρκεια, θεωρείται εξαιρετικά σημαντική καθώς συμπεριλαμβάνει πρόσφατες τάσεις, ανεξάρτητες από τις διαταραχές της πρώτης περιόδου μετάβασης, και παρέχει τη δυνατότητα συγκρότησης μιας βασικής εικόνας σε ό,τι αφορά στο περιφερειακό πρότυπο ανάπτυξης και ανισοτήτων των εν λόγω χωρών, και αξιολόγησης των δυνατοτήτων και προοπτικών σύγκλισης και συνοχής στο εσωτερικό της ΕΕ–27. Παρά την πτώση των πολιτικών συνόρων, οι οικονομικοί διαχωρισμοί στο χωρικό πλαίσιο των νέων κρατών – μελών της ΕΕ παραμένουν. Τίθεται σειρά ερωτημάτων τα οποία χρίζουν άμεσης απάντησης. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτής της ιστορικής μετάβασης, από το καθεστώς της οικονομίας κεντρικού σχεδιασμού σε αυτό της ελεύθερης οικονομίας, στις χωρικές ισορροπίες; Συνοδεύεται, τελικά, η υιοθέτηση του δυτικού οικονομικού μοντέλου λειτουργίας από μια αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων; Πόσο σημαντική είναι αυτή; Παρατηρείται σε όλες ή μόνο σε κάποιες χώρες; Τι μπορούμε να προσδοκούμε για το μέλλον; Ποιές επιπτώσεις θα υπάρξουν για την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ; Η εμπειρική τεκμηρίωση των απαντήσεων στα παραπάνω ερωτήματα αναμένεται να συνεισφέρει στο μελλοντικό σχεδιασμό της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής για τη επίτευξη των στόχων της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

The positive correlation between economic integration and regional inequalities in the historic route and evolution of the EU, despite the long – run implementation of regional policy, causes questions and thoughts relating with EU new member – states' ability to adjust in the Single European Market environment. The article analyses the EU new member – states' regional characteristics, through static and dynamic analysis with the use of a series of convergence and agglomeration indices, in NUTS II and NUTS III spatial levels, for the period 1995 – 2000. The period of analysis, although small in its duration, is extremely important since it includes recent trends, independent from the shocks of the first period of transition, and provides the potentiality of configuring a basic picture concerning those countries' patterns of regional development and inequalities and their prospects for converging, in the EU – 27 framework. Despite the fact that political borders ceased to exist, the economic partitions in the EU new member – states' context still remain. A series of question needs to be answered. What was the impact of this historic transition, from the central planning system to the market economy, on spatial balance? Is the acceptance of the western type of economic operation followed by an increase in the level of regional inequalities? How important is this increase and in which countries? Which are the expectations for the future? Which is the impact on the EU regional policies? The results of the present empirical analysis are going to have serious implications for the planning of the future regional policies on behalf of the EU in an effort to achieve economic and social cohesion in the new economic environment.

Αειφορία, Καινοτομία, Συμμετοχή και Οικονομική αποδοτικότητα: Η εφαρμογή των Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Ζ. ΔΗΜΑΔΑΜΑ

Στο άρθρο αυτό επιδιώκεται η αξιολόγηση της εφαρμογής των Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) σε σχέση με τις βασικές αρχές της αειφορίας, καινοτομίας, συμμετοχής και οικονομικής αποδοτικότητας.

Μέχρι σήμερα στην ελληνική βιβλιογραφία έχουν παρουσιαστεί συνήθως οι στόχοι και οι επιδιώξεις των Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS, ISO14001) ενώ υπάρχει σημαντική έλλειψη γνώσης για τις διαδικασίες εφαρμογής τους και για τα αποτελέσματα που έχουν.

Το άρθρο στηρίζεται σε πρωτογενή εμπειρική έρευνα σε 5 επιλεγμένες επιχειρήσεις στην Ελλάδα (case studies). με την χρήση ερωτηματολογίων αλλά και ενός οικονομικού υποδείγματος βασιζόμενου στο υπόδειγμα cost-benefit ώστε να υπάρχει μια ολιστική προσέγγιση της συμπεριφοράς της επιχείρησης στην απόφαση εφαρμογής, στις διαφορετικές φάσεις υλοποίησης (on-going) και στην εκ των υστέρων (ex-post) κατάσταση.

Σε αυτό το πλαίσιο και προκειμένου να αξιολογηθούν οι παραπάνω αρχές στις διαδικασίες εφαρμογής των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης προσδιορίζονται συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία οριοθετούν τα βασικά χαρακτηριστικά τους.

Στη συνέχεια επιχειρείται η αξιολόγηση της οικονομικής αποδοτικότητας κατά την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης σε κάθε μια από τις επιλεγμένες περιπτώσεις. Η παράμετρος του κόστους υλοποίησης ενός συστήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική εφόσον αναφερόμαστε σε επιχειρήσεις οι οποίες επιδιώκουν το κέρδος και την ενίσχυση της ανταγωνιστική τους θέσης. Διερευνάται

Sustainability, Innovation, Participation and economic effectiveness through the Environmental Management Systems implementation

Z. DIMADAMA

This article focuses on the evaluation by the Greek enterprises (and a municipality) of the implementation of environmental management systems (EMS). In accordance to the aims of sustainability, innovation, participation and economic effectiveness. Until now, in the Greek bibliography there are very limited knowledge about the EMS implementation and evaluation (EMAS, ISO14001) in specific companies. Basically scolars concentrate their interest on the targets and aims of the EMS in general.

This paper is based on an empirical research in 5 selected companies in Greece (case studies) using a questionnaire and a cost-benefit-oriented model, in order to approach in an multilevel way the behavior of the enterprises which implement EMS (in different phases of implementation). For that reason, special criteria for every aim target (sustainability, innovation, participation) have been chosen, which opperationalize their basic characteristics.

Moreover, the research focus on the economic effectiveness of the selected enterprises which have attempted to implement EMS. It is very important for the enterprise to have profits and to improve their competition through the local or the international market. For that reason the cost parameter of the cost-benefit model for the EMS implementation is very significant for the company. On the other hand, the paper analyzes also the advantages of the EMS implementation –direct and indirect- such as increasing of profits, improving company's environmental profile e.a.. Finally, the paper comes to more general conclusions about the EMS implementation in Greek enterprises in relation with the principle above aims.

επομένως αν η εφαρμογή των συγκεκριμένων συστημάτων οδηγεί στην ενίσχυση των πλεονεκτημάτων της επιχείρησης σε ένα χρονικά μεσοπρόσθεμο διάστημα, όπως π.χ. προσέλκυση καταναλωτών με περιβαλλοντική ευαισθησία, προσέλκυση προμηθευτών (ιδιαίτερα από το εξωτερικό) οι οποίοι απαιτούν περιβαλλοντικά πρότυπα για τις δοσοληψίες τους. Το άρθρο καταλήγει σε συνθετικά συμπεράσματα για την επίτευξη των στόχων στις διαδικασίες εφαρμογής των Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης σε επιχειρήσεις στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά: Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, EMS, EMAS, ISO 14001, αειφορία, καινοτομία, συμμετοχή, οικονομική αποτελεσματικότητα.

Key words: Environmental management systems, EMS, EMAS, ISO 14001, sustainability, innovation, participation, economic effectiveness